
Strålrisk och skydd

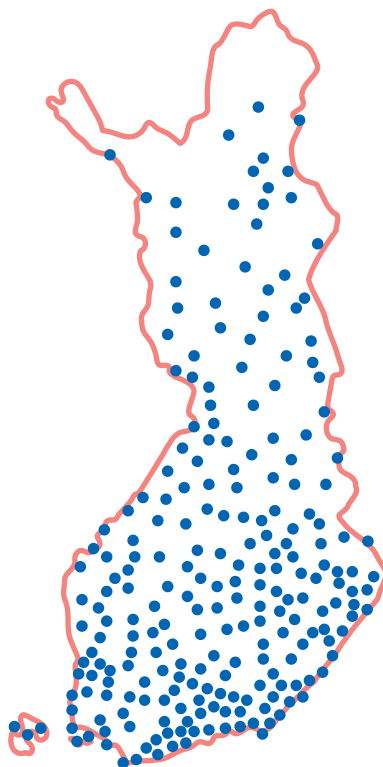
Agera så här i en strålrisksituation

Det finns beredskap för strålrisk

Sannolikheten för en allvarlig nödsituation med strålrisk i Finland är mycket liten. Eftersom det ändå finns en viss risk för en olycka finns det även beredskap. Information om en hotande olycka i närområdet skulle ges redan innan det är nödvändigt att skydda sig. Det finns internationella avtal om anmälning av kärnkraftsolyckor och nödsituationer med strålrisk, och informationen mellan grannländer har tryggats särskilt väl.

I Finland och alla dess grannländer håller man hela tiden koll på strålningsläget, och även små förändringar upptäcks genast. I Finland finns ett nätverk för strålningsövervakning, vars mätstationer är utrustade med automatiska larm.

Den jourhavande på Strålsäkerhetscentralen (STUK) tar emot alla anmälningar gällande strålning och kärnsäkerhet och åtgärder vidtas inom 15 minuter oavsett tid på dygnet. Myndigheternas verksamhet i nödsituationer med strålrisk är planerad på förhand, och man övar regelbundet för sådana situationer.

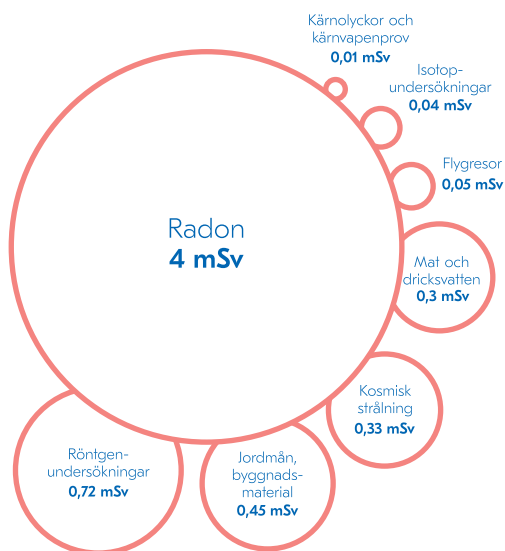

Finlands automatiska strålningsövervakningsnätverk omfattar omkring 260 mätstationer. Varje station skickar automatiskt sina mätresultat till STUK och den nödcentral inom vars område stationen är belägen. Mätresultaten uppdateras på STUKs webbplats en gång i timmen. Om mätresultatet är förhöjt larmar stationen STUK:s jourhavande och nödcentralen, som ber räddningsverket göra en kontrollmätning med strålningsmätare.

Strålsäkerhetscentralen som trygghet

Strålsäkerhetscentralen övervakar strålnings säkerheten i Finland och upprätthåller beredskap för nödsituationer med strålrisk. STUK övervakar förekomsten av strålning i miljön dygnet runt. STUK övervakar även bland annat kärnkraftverk samt användningen av strålning inom hälsovården och industrin.

Målet med Strålsäkerhetscentralens verksamhet är att minimera finländarnas exponering för strålning och hålla en så hög säkerhetsnivå som det med praktiska åtgärder är möjligt.

Av den genomsnittliga årliga stråldosen som en finländare utsätts för (omkring 6 millisievert) härstammar två tredjedelar från radon i inomhusluften. Konstgjorda radioaktiva ämnen i miljön är en mycket liten andel.

Lär känna begreppen

Stråldosen beskriver den hälsorisk som strålningen orsakar. Enheten för dos är sievert (Sv). Dosen meddelas ofta som tusendels sievert, dvs. millisievert, eller miljondels sievert, dvs. mikrosievert.

Doshastigheten anger hur stor människans stråldos är under en viss tid. Enheten för doshastighet är sievert per timme. Normalt anges den som miljondel, det vill säga mikrosievert per timme.

Gör så här i en nödsit

Gå inomhus om du hör den allmänna farosignalen eller blir uppmanad att ta skydd inomhus. Det bästa skyddet får du mitt i byggnaden eller i källaren.

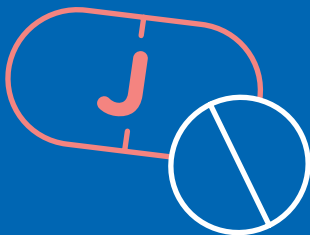
Stäng av husets ventilation. Stäng dörrar, fönster och ventilationsöppningar noggrant och tejpa för dem.

Följ myndigheternas meddelanden på nätet samt lyssna på anvisningarna i radio och tv. Se till att den information du sprider vidare kommer från pålitliga källor.

Undvik att använda telefonen i onödan, för att undvika att överbelasta linjerna. På så sätt tryggas de viktiga myndighetskontakterna.

Ta jodtabletter bara på myndigheternas uppmaning och följ doseringsanvisningarna.

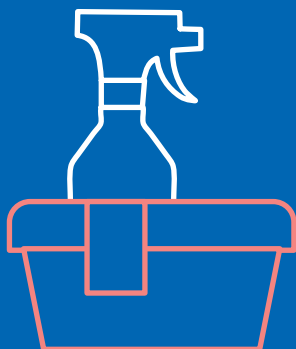
Om du går ut ska du klä dig i täta kläder som täcker huden och använda andningsskydd. När du kommer in ska du tvätta kläderna och duscha omsorgsfullt.

I allvarliga nödsituationer med strålrisk ska du följa informationen från räddningstjänsten.

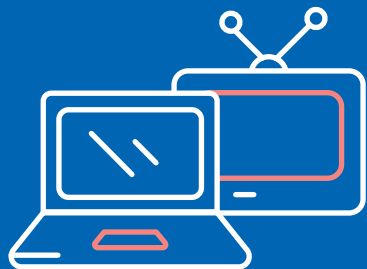
Gör så här när det inte längre finns

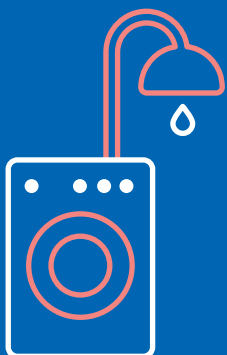
Följ myndigheternas anvisningar om vilka rengöringsåtgärder som krävs och begränsningar i användningen av livsmedel efter nödsituationen med strålrisk.

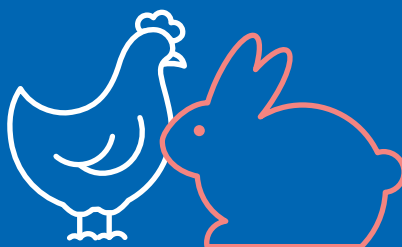
Situation med strålrisk

Skydda livsmedel i täta kärl. Livsmedel i förslutna förpackningar och vatten från vattenledningsnätet är trygga att använda.

Flytta även husdjur inomhus och skydda deras foder och dricksvatten väl.

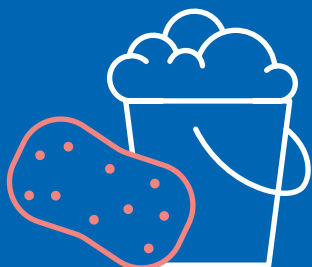

---

verket i ditt område. Räddningsverket fattar beslut om nödvändiga skyddsåtgärder.

Så skyddas du mot några radioaktiva ämnen i luften

Ventilera väl inomhus och torka av ytor.

Allvarlig kärnkraftsolycka

Kärndrivna fartyg Lagstridig användning av strålkällor

Olycka med strålkällor Kärnexplosion

Koncentration av kärnavfall Kärndrivna satelliter

Använt kärnbränsle

Sannolikheten för en allvarlig nödsituation med strålrisk i Finland är mycket liten, men en olycka är ändå möjlig. Det finns olika strålrisker, och följderna om de förverkligas varierar också till sin omfattning. Effekterna av en olycka vid användning av en strålkälla begränsar sig exempelvis till utrymmen inomhus eller händelseplatsens näromgivning. Ett svårt haveri i ett kärnkraftverk skulle kunna orsaka en nödsituation med strålrisk som kräver skyddsåtgärder i ett större område.

Vad kan orsaka strålrisk i Finland

Övervakad användning av strålning kan vara till nytta inom forskning och industri, exempelvis i utrustning för styrning och övervakning. På sjukhus används strålning för att undersöka patienter och för cancerbehandling. Om en olycka inträffar i dessa förhållanden begränsas effekterna till den närmaste miljön och främst till inomhuslokaler.

Vid ett svårt haveri på ett kärnkraftverk kan effekterna påverka ett stort område. Radioaktiva gaser och partiklar som frigjorts i luften sprids med vinden. Vindhastigheten avgör hur snabbt det radioaktiva molnet rör sig, och vindriktningen avgör vilket område som kontamineras. Molnet blir större och späds ut när det drivs vidare, och radioaktiviteten minskar.

När det radioaktiva molnet har passerat området finns det inte längre radioaktiva ämnen i andningsluften, men ämnena har fallit ner på marken och alla ytor. Det kan finnas stora lokala skillnader i nedfallet. Till exempel regn ökar mängden partiklar som faller till marken.

Verksamma kärnkraftverk i Finland och dess närområde (läget i mars 2020).

ISBN 978-952-309-486-4 (pdf)

STUK
Säteilyturvakeskus
Strålsäkerhetscentralen
Radiation and Nuclear Safety Authority

Oktober 2020

Telefon (09) 759 881
www.stuk.fi